

алната сръбска документация, частично обнародвана пък се разбират обстоятелствата при отказа на правителството да помогне с оръжие и контрамерките му за осуетяване на акцията, както и, че особено активна роля в отказа и разграничаването на Белград от плана за въстания изиграват "Съветите" всъщност недвусмислените нареждания на Н. П. Игнатиев да не бъде допуснато в никакъв случай осъществяването на революционните планове, което и става.

Чуждата документация за тези събития осветлява лаконичното съдържание на редица твърде важни писма на Левски от 1871 - 1872 г. и обявява иначе непонятни негови позиции, нареждания до комитетите и пр. Допълват и оскъдните сведения за пребиваването и дейността на Каравелов в Белград, от пролетта до края на лятото на 1871 г., неясното споменаване в едно писмо на Ив. Драсов, че Левски е съгласен Ценович да отиде в Черна гора и пр. и пр., все въпроси отминавани без внимание от т.н. "левсковеди" или изобщо неразбрани и непроучени от тях. А всъщност, поменатите събития, се отнасят до главната задача и на БРЦК, и на самия Левски в България - подготвяното въстание, което неизвестно защо присъства най-слабо в повтарящите се по съдържание трудове за комитетите и т.н. "ВРО".

Оползотворяването на чуждестранната информация, обаче, улеснява изследователите за разширяване на представите и знанията ни, за революционното движение и дейността на емиграцията като общност и на отделни личности с преки проекции и към работата на Левски в България. От времето на първото сръбско въстание и на българското внушително участие в него, но особено от началото на 60-те години, когато Раковски се установява в Белград и създава там първия център на организираното българско революционно движение, сръбската документация и изследвания по нея заедно с докладите на дипломатите очертават много по-богата картина от известната ни по домашните извори и дава възможност за конкретизиране, изясняване и установяване на значителен брой иначе на редица факти, изобщо неизвестни или останали недообяснени или несигурни поради недостига на български данни.

В поредицата от такива факти особено място заемат тези от 60-те и 70-те години до Руско-турската война включително. Тези документи са от първостепенна важност, от една страна поради особеностите на този период на най-висока активност и напрежение на националния подем в подготовката на народа за решителния бой за свобода и на въстаническите действия, така и поради обстоятелството, че през десетилетия се развиват най-енергични контакти и проекти за едновременни революционни действия срещу Турция, и то по инициатива и с дейното ръководно участие на двете организации - най-решителни привърженици на въоръжената борба и сътрудничеството между бореците се за нея южни славяни.

Същевременно официалната документация отразява другата линия в българо-сръбските отношения - на правителствата и монархията към българското освободително движение и на това движение към тяхната политика в двойствените й прояви и перспективи, при това и няколкопластова - публично заявявана в